

The conclusion is that this image helps to open sharply personal traits of the poet, show the reader a picture of pain and courage. The author's intentions and lyrical details make an incredible effect on reader.

Key words: poetry, cycle, poem, the image of mother.

УДК 82.091

Юлія ТЬОПЕНКО

МІЖКУЛЬТУРНИЙ ДІАЛОГ ЯК ЧИННИК РЕЦЕПЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ Й В АНГЛОМОВНОМУ СВІТІ

У статті на прикладі рецепції української літератури у Великій Британії розглянуто феномен міжкультурного діалогу як один з чинників рецептивного дискурсу. Діалогізм потрактовано як елемент самоідентифікації національної культури. Звернуто увагу на такі аспекти досліджуваного явища, як: «перед-діалог», «крос-культурна» форма діалогу, кооперативність та конфліктність. Акцент зроблено на важливості для українсько-англійського діалогу «західно-східної» цивілізаційно-культурної парадигми та на українську приналежність до її пограниччя.

Ключові слова: міжкультурний діалог, рецепція, діалогізм, крос-культурний діалог, пограниччя.

Феномен міжкультурного діалогу як різновиду діалогу мультикультурного в умовах світу, який продовжує з наростаючою швидкістю, інтенсивністю, результативністю втягуватися до процесу глобалізації, набуває останнім часом дедалі більшого наукового значення, привертаючи увагу дослідників з різних галузей гуманітарної науки.

Аналіз останніх досліджень. Різним аспектам такого діалогу і мультикультуралізму як явища, на якому він ґрунтується, присвятили свої праці І. Алієв, І. Мамедзе, Н. Лебедева, В. Малахов, Л. Назимова, С. Хантингтон, Ф. Фукуяма, Ю. Хабермас, О. Антонюк, Т. Грушевська, В. Котигоренко, С. Саржан та ін. На їхні настанови і висновки спирається авторка. Питанням, пов'язаним з міжкультурним діалогом у контексті

діалогу мультикультурного, приділялося менше уваги, цю прогалину заповнює стаття.

Постановка проблеми. Вагому роль діалог між культурами відіграє у галузі міжлітературних відносин і сфері рецепції національної літератури в інонаціональному літературному середовищі. Відтак, у дослідженні рецепції української літератури у Великій Британії й в англомовному світі проблему міжкультурного діалогу як одного з чинників, який визначає характер та особливості такої рецепції, не оминати; їй і присвячено статтю.

Мета, що її ставить перед собою авторка, полягає у з'ясуванні того, якою мірою ступінь активності та розгалуженості міжкультурного діалогу позначається на рецепції української літератури в англомовному культурному ареалі. Новизну визначає авторська гіпотеза, згідно з якою українська культура як споконвічна з'єднувальна ланка між культурами цивілізаційних Заходу та Сходу, не є зовсім «чужою» для британців та інших англофонів у США, Канаді, Австралії.

Виклад основного матеріалу. Додаткової ваги міжкультурному діалогові як фактору рецепції надає дилема, сформульована Е.Смітом: чи може глобальна культура за сучасних умов і обставин уникнути культурного імперіалізму? «Дуже часто приклади глобальної культури, підбрані для ілюстрації її зростання, виявляються зобов'язаними своїм походженням і привабливістю владі й престижу котрогось із великих метрополійних центрів та культур сучасного світу, новим «культурним імперіям» модерності, – пише, обґрунтовуючи свою позицію вчений. – Це щонайменше підказує, що пошуки глобальної культури й ідеалу космополітизму постійно руйнуються реаліями владної політики та характером і особливостями культури» [1, с. 36 – 37]. З точки зору вивчення рецепції української літератури у Великій Британії й в англомовному світі проблема мультикультурного діалогу видається принципово, на наш погляд, значущою. Саме від неї значною, коли й не вирішальною, мірою залежать практично всі основні параметри українсько-англійського та українсько-англомовного рецептивного дискурсу.

Діалогізм, на думку багатьох учених, яку поділяє авторка статті, слід розглядати як невід'ємний елемент культури і

літератури як однієї з її складових. Схильність різних національних культур до сприйняття одна одної, їхня налаштованість на контакт, на комунікацію є однією з фундаментальних засад цих культур і, до того ж, однією з ключових ознак самоідентифікації кожної з них. Саме поняття діалогізму означає іманентно притаманну кожній культурі світу або переважній більшості з них інтенції до контакту та співпраці з іншою культурою або з іншими культурами, готовність і здатність однієї культури до сприймання іншої, а також до взаємодії з нею, тобто, інакше, кажучи – відкритість культури до зовнішнього світу. Ця інтенція за певних умов і обставин має здатність перетворюватися з теоретичної можливості на практичну реальність.

Міжкультурний діалог передбачає таку форму взаємозв'язку і взаємодії різних культурних систем та окремих сегментів, елементів цих систем, в рамках якої всі без винятку учасники мають унікальний, неповторний вигляд та оригінальні параметри. Відтак, жоден з них не може бути оцінений як менш значущий або менш досконалий порівняно з іншими. Проблема рівності й рівноправності партнерів по діалогу культур зберігає свою актуальність, навіть незважаючи на те, що у сучасному світі декларування такої рівності давно вже перетворилося на загальне місце й у багатьох випадках сприймається не інакше, як зайве витрачання часу й сил. Втім, будь-яку декларацію відокремлює від практичного втілення того, що декларується, в життя, як правило, коли не значна, то помітна відстань. За умов, коли постколоніальний дискурс зберігає свою значущість, а науковий та суспільний інтерес до нього та до деяких окреслених у ньому проблем не згасає, діалогічний паритет/диспаратет продовжує привертати увагу. Особливо, у тих випадках, коли йдеться про контакти між культурами та літературами, котрі, як українська й англійська, мають неоднакову історичну традицію, належать до різних шаблів світової літератури.

У сучасній філософії розуміння феномену діалогу культур зазнає змін, зумовлених дією цілої низки факторів дуже різної природи, починаючи з глобалізації, про особливості впливу якої на сферу міжлітературних взаємин ішлося вище. Явище, про яке йдеться, починає дедалі послідовніше тлумачитися не лише як «голий» контакт, контакт заради самого контакту, без виходу за

межі суто контактної сфери між двома різними колективними суб'єктами, а ще й як встановлення між ними певних специфічних відносин, за яких виявляється можливий обмін національно специфічними смислами. Мається на увазі також і режим взаємопроникнення смислів шляхом адаптації кожною з культур, які вступають у діалогічні відносини одна з одною, чужих смислів до власних вимог і потреб. Або, принаймні, створення передумов для досягнення такого взаємопроникнення й такої адаптації у перспективі, чи то коротко-, чи, приміром, середньострокової.

Одним з досить поширених різновидів діалогу між різними національними культурами на його початковій стадії або, точніше, у рамках його «нульового», підготовчого циклу є «перед-діалог» як сукупність, сума монологів, безпосередньо не співвідносних один з одним, до того ж, таких, які не ставлять перед собою задачі досягнення такого співвіднесення. Інші різновиди з числа тих, які можна зарахувати до кола основних, найбільш поширених, це – власне діалог як усвідомлений обмін «репліками» на системній основі, а також сукупність двох або більше монологів, у межах якої ситуативно виявляються певні спільні моменти, встановлюються відносини повної або часткової комунікації. Ще один різновид – діалог рецептивний. Рецептивний діалогізм притаманний дво- та багатостороннім зв'язкам різних літератур, але не всім з них. Цей тип міжлітературних контактів слід розглядати як вищий порівняно з «чистою» рецепцією однієї національної літератури іншою або ж з тим станом «зустрічі» двох літератур, про який згадувалося вище. Для того, щоб ознаки міжкультурного та міжлітературного діалогу з'явилися, достатньою мірою зміцнили, досягли потрібної критичної маси і, зрештою, дали очікуваний результат, необхідний збіг у часі та просторі ряду передумов, як об'єктивного, як і суб'єктивного характеру. Стимулюючий вплив у цьому питанні здатні здійснювати явища не рецептивної природи, пов'язані з міжнародною репутацією кожною з культур та літератур, відносини між якими мають вийти на рівень повноцінного міжкультурного діалогу, а також зі змінами в ній, зумовленими тими чи іншими конкретно-історичними обставинами.

У рамках міжкультурного діалогу зазвичай поєднуються різноманітні моменти, аспекти, мотиви. Щодо останніх, то серед них, як правило, присутні й інтуїтивний потяг до невідомого або

маловідомого, й усвідомлення доречності та плідності культурної альтернативи як вагомого інструменту збагачення власної культури, і зацікавлення у доповненні свого – чужим, але водночас і чи-то підсвідомий, чи усвідомлений страх перед чужим, перед можливістю його проникнення до поля свого, нерозуміння або недостатнє розуміння чужого тощо.

Ряд дослідників проблем, пов'язаних з міжкультурним діалогом, пропонує виокремлення в його структурі особливого підвиду, різновиду – діалогу «крос-культурного». Ця пропозиція видається нам слушною, заснованою не на бажанні погратися в слова й у дефініції, а на дійсному проникненні в глибинну сутність аналізованого явища. Якщо прийняти такий підхід, погодившись розуміти під крос-культурним діалогом таку форму взаємин та взаємодії різних культурних систем та їхніх елементів, в якій всі учасники мають унікальні, неповторні характеристики, відтак, жоден із суб'єктів діалогу не може бути оцінений як менш важливий чи менш вартісний по відношенню до іншого або ж недосконалий порівняно з ним, – то можна, на наш погляд, буде констатувати, що у царині українсько-англійських літературно-культурних контактів і зв'язків та у сфері рецепції української літератури в Англії та в англomовному культурному ареалі виразно спостерігається тенденція поетапного переходу від перед-діалогічного стану (або «нуль-діалогу») спочатку до стану діалогічного (принаймні, до його початкових стадій), а згодом – до діалогічного стану з елементами крос-культурності як ознаки рівноправності й рівнозначущості.

З точки зору теми нашої статті, на особливу увагу, гадаємо, заслуговує вже зроблений і підтверджений світовою гуманітарною наукою висновок, згідно з яким однією з органічних властивостей міжкультурних взаємин і діалогу між культурами слід вважати наявність у них елементів не лише кооперативності, а й конфліктності. Визнання цього факту, з одного боку, розвінчуючи популярне свого часу наскрізь міфологізоване, відтак, хибне, уявлення про можливість беззастережної та безоглядної дружби між різними народами, яка мала неодмінно виявлятися й у царині художньої творчості цих народів, їхніх культур і літератур («дружба народів – дружба літератур»), з іншого, відкриває нові обрії й можливості для розуміння процесів, котрі відбуваються у

царині міжлітературних контактів, привносячи до неї, крім усього іншого, ще й елементи конкуренції, взаємозаперечення,

Контакт між різними культурами це завжди і за будь-яких обставин ще й конфлікт між ними. Діалог культур за визначенням не може відбуватися без проблем, безболісно, і досвід сприйняття української культури та літератури в Англії й в англomовному культурному ареалі цілком та повністю підтверджує цю тезу. Будь-який акт культурної творчості є свого роду реакцією, відповіддю на ті виклики, які є наслідком конфліктних конотацій, котрі виникають у ході діалогу однієї культури з іншою (А. Тойнбі). Діалог – це завжди певна переоцінка тих чи інших цінностей, зміна ціннісної парадигми культури (або підготовка до такої зміни, створення передумов для неї), зумовлена контактами цієї культури з іншими, впливом останніх на неї. Розставання з чимось, що віджило свій вік або видається таким, що віджило, ніколи не буває беззастережно радісним, не минає безслідно.

Серед основних субстанціональних характеристик діалогу культур, окрім структури та рівнів, дехто з дослідників схильний виділяти ще й таку, як принципи. Принципи діалогізму слід, гадаємо, зараховувати до найбільш складної порівняно з іншими категорії. Саме вони фіксують закономірності та механізми втілення діалогічної парадигми у життя, її переведення до практичної площини. У культурології базовим прийнято вважати семантичний або смисловий принцип, який передбачає піднесення діалогізму до ступеню взаємопроникнення та взаємозбагачення смислових структур, наявних у кожній з культур, між якими встановлюються діалогічні відносини. Вести мову про справжній діалог між різними національними культурами можна у тому випадку, коли до простору звичайних міжкультурних зв'язків, обмежених форматом контактів, у той чи інший спосіб підключаються архетипні семантичні рівні кожної з культур, де активізуються й актуалізуються наріжні ментальні та світоглядні шари культурної практики. Сам термін «діалог культур» покликаний фіксувати не рівноправний, симетричний «обмін за контрактом» за схемою «я – тобі, ти – мені», не момент обов'язкової віддачі у відповідь на запозичення, а момент критичної переробки запозиченого з метою його засвоєння й

адекватного включення до власного культурного процесу та власної культурної традиції.

Взаємодія культур Заходу та Сходу (особливо, у ХХ і на початку ХХІ ст.) або, якщо брати дещо менший масштаб, Заходу та Сходу суто європейського, тобто, інакше кажучи, Західної Європи (включаючи у певному сенсі й до певної міри Велику Британію, хоча її часто-густо виводять за межі західноєвропейського цивілізаційного кола, зараховуючи до особливої, окремої цивілізації - англосаксонської) та Європи Східної (до якої належить Україна) можуть слугувати яскравим прикладом, з одного боку, наявності повноцінного, предметного діалогу між неоднаковими суб'єктами та його неабиякої успішності, з іншого, зосередженості цього діалогу більшою мірою за зовнішніх елементів різних культур, ніж на внутрішньому проникненню кожної з них до світу іншої.

Іманентна налаштованість як Заходу, так і Сходу не на ізоляцію, а, навпаки, на перманентний діалог, їхня спрямованість один до одного становить необхідну й невід'ємну складову самоідентифікації кожного з них. Закономірно в цьому зв'язку, що К. Ясперс у його концепції «осьового часу» як доби духовного самовизначення тих культур, які складають дихотомію Заходу та Сходу, прямо вказує, зокрема, й на ту обставину, що в УІІ-УІ ст. до н.е. у лоні давньогрецької культури, котра в той час переживає етап формування, майбутній західний світ конституюється в рамках полярності Заходу та Сходу, проте полярності особливого роду. «Греки заклали основи західної культури в такий спосіб, що європейський світ існує настільки, наскільки постійно спрямовує свій погляд на схід, відсторонюючись від нього й, разом з тим, переживаючи у нього певні риси та переробляючи їх у рамках власної культури» [2, с 35].

Проблема співвідношення «західного» й «східного» начал та елементів у тій чи іншій національній літературі та культурі, особливо, європейській традиційно привертає до себе підвищену увагу, являючи собою один з ключових, принципово важливих моментів в осмисленні природи й особливостей цієї літератури та культури, її історичного шляху. При цьому акцент, як правило, прийнято робити не на подібності Заходу й Сходу, а, навпаки, на відмінностях між ними, на тому, що їх розділяє й протиставляє

одне одному. Ці відмінності, як і підстави для протиставлення ведуть свій початок з давніх-давен, сягаючи доби виходу на історичну сцену християнства. Так зване євангельське християнство, як відомо, ставило собі на меті збереження чистоти первісних джерел цього релігійного вчення за будь-яку ціну, а християнські отці перебирали на себе роль охоронців цих джерел, їхніх захисників від посягання як з боку зовнішньої, так і внутрішньої небезпеки. Розкол 1054 року всередині євангельської християнської церкви, який виявився цілком логічним і прогнозованим, об'єктивно зумовленим підсумком тривалого процесу накопичення, поглиблення, загострення суперечностей між двома гілками християнства – «західною» (Рим) та «східною» (Константинополь) – значно прискорив остаточне закріплення концептуально-доктринарних, ритуальних та деяких інших відмінностей між православною та католицькою церквами, перетворивши їх із союзників та партнерів, об'єднаних спільними корінням та метою, на непримиренних антагоністів, зорієнтованих не на пошук компромісу з опонентом, а на його – опонента – компрометацію та знищення.

З перебігом часу протистояння «Заходу» та «Сходу» в церковній сфері, з одного боку, вийшло на рівень ледь не екзистенціального конфлікту, з іншого, поширилося практично на всі без винятку сфери життєдіяльності людини та суспільства, зокрема, і на сферу культури, одержавши, до усього, новий – цивілізаційно-культурний вимір. Виникло й оформилося протистояння й протиставлення «західного» і «східного» цивілізаційних комплексів, яке зберігає свою значущість і нині, здійснюючи певний вплив і на рецептивний та інтерпретативний українсько-англійський дискурс.

Коли говорити про Україну, українську культуру та літературу, українську локальну цивілізацію з їх традиційною локалізацією у Східній Європі, то тут неодмінно слід враховувати порубіжну природу й перехідний характер усіх цих явищ. Україна і з географічного, і з геополітичного, і з цивілізаційного, і з культурного погляду це – не серцевина певного масиву, а зона контакту цього масиву з іншим, до того ж, контакту традиційного. Це – освячене століттями місце зустрічі європейського Сходу з європейським Заходом, Європи – з Євразією й Азією. На думку

ряду вчених, яку поділяє авторка, український державний і національний світи мають розглядатися не лише як невід’ємна складова східноєвропейського світу, а ще й неодмінно під кутом зору їхнього виразно порубіжного характеру, тобто з урахуванням місця і ролі України й українства як цивілізаційно-культурного мосту між Східною та Західною Європою. Неврахування фактору, який можна було б визначити як «подвійне підпорядкування» української культури й української локальної цивілізації, неминуче призводить до спрощення ситуації, підміни понять, провокуючи спотворення загальної картини подій та процесів.

Несучи в собі потужний позитивний заряд, відкриваючи шлях до збагачення та вдосконалення кожного з учасників міжкультурного діалогу, семантичний діалогізм, утім, об’єктивно сприяє підвищенню ступеню його – діалогу – конфліктності. Одна з головних причин – це тісний зв’язок смислів з уявленнями і переконаннями суб’єкта, з його індивідуальною та колективною ідентичністю, тобто, зі сферою, якій за традицією притаманні ортодоксальність, нетерпимість до всього того, що пропонує або, бодай, міг би запропонувати у цьому зв’язку Інший, агресія, спрямована на все, що сприймається як не-своє, Чуже. На думку А.Гусейнова, з якою важко не погодитися, для того, щоб бути, дійсно, ефективним у всіх відношеннях, успішним з усіх поглядів, діалог культур мав би «...охоплювати усі теми, крім світоглядно-ціннісних засад самих цих культур» [3, с. 8].

Якщо вести мову про діалог культур і літератур на, так би мовити, технологічному рівні, слід буде відзначити, що він, як, власне, впливає із самої словесної форми, котра використовується для позначення явища, передбачає наявність, щонайменше, двох суб’єктів (якщо їх виявляється більше, то діалог, зрозуміло, автоматично перетворюється на полілог), а також «сфери меж» як регулятора стосунків між культурами-учасницями, спрямовуючи їх у напрямку до взаєморозуміння. Неодмінною передумовою діалогізації будь-яких міжкультурних відносин є присутність умовного «третього» – свідка, посередника, – роль якого бере на себе спільний для обох суб’єктів чинник спілкування або, інакше кажучи, універсалії культури. Цей елемент у рамках діалогу культур забезпечує гуманізацію інтерактивної взаємодії, надаючи, до того ж, їй динаміки (історичного виміру).

Динаміка діалогу, забезпечена «третім», полягає у поступальній, поетапній зміні ставлення до партнера як до Іншого або як до Чужого: від ворожого, в основі якого лежить його сприйняття як однозначного ворога, через різні варіанти нейтрального (відносно нейтральне, повністю нейтральне, дружньо нейтральне), які представляють Іншого або як далеку екзотичну істоту, або як екзотичного друга, від якого не варто чекати небезпеки, або, зрештою, як просто друга, який не може нести із собою небезпеку, до позитивного, в основі якого лежить сприйняття Іншого як близького приятеля, подібного до мене самого й таких, як я, й навіть рідної для мене істоти, рідної або спорідненої, щоправда, не за родоплеменною, кривною, а за духовною ознакою.

Отже, етапи зміни, про яку йдеться у контексті розмови про динаміку діалогу, про його перехід (в ідеальному варіанті, як можливість, котра ще має перетворитися на реальність) від одного стану до іншого це: Чужий (ворожий) – Інший (нейтральний, не-ворожий) – Близький (дружній або рідний). Між ними можливі як різкі, чітко окреслені переходи, так і певні перехідні періоди. Кожен з останніх важко однозначно визначити і маркувати через їхній ситуативний характер, ускладнений, до того ж, нечіткістю і хронологічних рамок, і субстанціональних та функціональних меж. Магістральний напрям усього процесу посилення і поглиблення діалогу – від мінімуму гуманізації до її конкретно-історичного максимуму й далі – до наступного максимуму, окресленого зміненими конкретно-історичними обставинами. Гуманізація Чужого при цьому, певна річ, не відбувається ані у повітрі, ані у безповітряному просторі, ані поза історією. Для того, щоб зміна ставлення партнера по діалогу до іншого партнера могла здійснитися, її має бути у відповідний спосіб підготовлено на рівні об'єктивних реалій. Як свідчить світовий досвід, оптимальний шлях для цього – регулярний, достатній як з кількісного, так і з якісного погляду «переклад» чужих текстів, тобто, знайомство зі смислами культури Чужого з наступним їхнім сприйняттям, засвоєнням, осмисленням, осягненням, адаптацію до власних уявлень, включення до власної історичної традиції.

Висновки. Рецепція інонаціональної культури чи літератури в інонаціональному культурному середовищі виявляється залежною

від стану, в якому перебуває міжкультурний діалог, до якого ці культури і літератури включені чи то на дво-, чи на багатосторонній основі. Шлях від рецепції до інтерпретації у багатьох випадках, як свідчать і світовий досвід, і матеріал українсько-англійських літературних зв'язків, пролягає саме через міжкультурний чи міжлітературний діалог у тих чи інших їхніх видах та формах. Власне, вже сама по собі рецепція у сфері літературних взаємин це, якщо не початок діалогу між національними літературами та культурами як партнерами у буквальному розумінні терміну «діалог», то, в усякому випадку, один з вирішальних епізодів у процесі створення передумов і закладання фундаменту для цього. Сама по собі можливість існування діалогу між культурами поза рецептивним дискурсом, який би об'єднував їх, викликає великі сумніви.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Сміт Е. Нації та націоналізм у глобальну епоху / пер. з англ. // 2-е вид., стереотип. / К., Ніка-Центр, 2009. – 320 с.
2. Ясперс К., Смысл и назначение истории. / пер. с нем. / М., Политиздат, 1991. – 527 с.
3. Гусейнов А. А. Диалог культур: возможности и пределы. / Гусейнов А. А. / Вопросы культурологии. – 2008. – № 9. – с. 3 – 11.

Ю. ТЁПЕНКО

МЕЖКУЛЬТУРНЫЙ ДИАЛОГ КАК ФАКТОР РЕЦЕПЦИИ УКРАИНСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ В ВЕЛИКОБРИТАНИИ И В АНГЛОЯЗЫЧНОМ МИРЕ

В статье на примере рецепции украинской литературы в Великобритании рассмотрен феномен межкультурного диалога как одного из факторов рецептивного дискурса. Диалогизм трактуется как элемент самоидентификации национальной культуры. Обращено внимание на такие аспекты исследуемого явления, как: «перед-диалог», «кросс-культурная» форма диалога, кооперативность и конфликтность. Акцент сделан на важности для украинско-английского диалога «западно-восточной» цивилизационно-культурной парадигмы и на украинскую принадлежность к ее пограничной зоне.

Ключевые слова: міжкультурний діалог, рецепція, діалогізм, кросс-культурний діалог, погранична зона.

J. TOPENKO

INTERCULTURAL DIALOGUE AS A FACTOR OF UKRAINIAN LITERATURE PERCEPTION IN THE UK AND IN THE ENGLISH-SPEAKING WORLD

The article examines the phenomenon of intercultural dialogue as one of the receptive discourse factors at the example of Ukrainian literature reception in the UK. Dialogism is defined as a part of the national culture identity. The attention is paid to the following aspects of the phenomenon as «pre-dialogue», «cross-cultural» dialogue form, cooperativity and conflict. The focus was on the importance for the Ukrainian-English dialogue "West-East" civilizational and cultural paradigm and Ukrainian borderlands belonging to it.

Dialogism should be considered as an integral element of culture and literature, as one of its components. The tendency of national cultures to accept each other, their desire for contact, communication is one of the fundamental principles of these cultures and, moreover, one of the key signs of identity of each. Intercultural dialogue presupposes a form of interrelation and interaction between different cultural systems and individual segments, elements of these systems, in which all, without exception, participants have a unique and original settings.

One of the more common forms of dialogue between different national cultures on its initial stage or, more precisely, in the framework of its «zero» preparatory cycle is a «pre-dialogue» as a set of monologues that are not directly correlated with each other, in addition, those that do not set themselves the challenge of achieving such correlation. Other varieties from among those that can be attributed to the number of the main, most common, it is actually dialogue as a conscious exchange of «replicas» on a systematic basis, as well as a set of two or more monologues in which there are certain common elements, that establish the relationship of full or partial communication. Another variation of receptive dialogue is a receptive dialogue, which inherent in bilateral and multilateral relations of the different literatures, but not all of them. In the framework of intercultural dialogue different moments, aspects, motives are usually combined.

The contact between different cultures is always and under all circumstances a conflict between them. The dialogue of cultures by definition, cannot occur without problems, painlessly, and experience of the Ukrainian culture and literature in England and in English-speaking cultural area fully confirms this thesis. Any act of cultural creativity is a kind of a reaction, a

response to the challenges that result from conflicting connotations that arise in the course of a dialogue of one culture with another (Arnold Toynbee). Dialogue is always a certain reevaluation of values, the change in the value paradigm of cultural contacts of this culture with others, the influence of the past on it.

Reception of foreign culture or literature in foreign cultural environment is dependent on a condition, in which intercultural dialogue for a culture and literature that are included in bilateral or multilateral basis. The path from reception to interpretation in many cases runs through intercultural or interliterary dialogue in one or other of their forms and shapes.

Key words: intercultural dialogue, reception, dialogism, cross-cultural dialogue frontier.

УДК 2:81'42:82 (73)

Оксана ШОСТАК

**КОХАННЯ ЯК ІМПЕРСЬКИЙ ЗАХВАТ
(НА ПРИКЛАДІ РОМАНІВ Н. СКОТТА МОМАДЕЯ
«ДІМ, СТВОРЕНИЙ ІЗ СВІТАНКУ»
ТА «ТРЬОХДЕННИЙ ШЛЯХ» ДЖОЗЕФА БОЙДЕНА)**

У статті досліджується своєрідність висвітлення концептів тілесності і сексуальності як конструктів антиколоніальної критики у романах «Дім створений із світанку» Н.Скотта Момадея, «Трьохденний шлях Джозефа Бойдена. Сміслова домінанта вибраних творів спрямована на ствердження героями своєї інакшості стосовно суспільного загалу «білого» суспільства.

Ключові слова: імперська модель мислення, крі, публо, тілесність, сексизм, расизм, гіноцентризм, маскулінність.

Гендерні стосунки і колоніалізм тема далеко не нова у сучасному літературознавстві, адже завойовані території у свідомості завойовників почасти уявляються тілом підкореної жінки. Інституалізація патріархату як системи соціального контролю і суспільного порядку у колоніальних студіях трансформується із низинного сімейного рівня до найвищих шаблів суспільства й віддзеркалюється в усій системі суспільних відносин. Відома американська дослідниця фемінізму Кейт Мілет у своїй